

Yeni Bir Tasarım Unsuru Olan Kablosuz İnternet Bağlantısının Park Tasarımına Etkileri: İzmir Pasaport İnternet Parkı Örneği

Osman ZEYBEK¹

¹Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 06120, ANKARA

Öz

Teknolojinin öngörülemez bir hızla gelişmesini takiben insanların hayatına en çabuk empoze olan yenilikler daha çok iletişim alanında gerçekleşmektedir. 20 yıl kadar öncesinde pek az kişinin cep telefonu varken, günümüzde küçük yaşta çocukların bile birer akıllı telefonu ya da tablet bilgisayarı bulunmaktadır. Bu cihazlar, kablosuz internet aracılığıyla insanların iletişim ve eğlence ihtiyaçlarını büyük ölçüde karşılamaktadır. Kablosuz internet bağlantısı zamanla iç mekanlardan dış mekanlara, özel alanlardan kamusal alanlara doğru bir yayılma göstermiş ve kentlerin meydan ve parklarına da entegre edilerek insanların kullanımına açılmıştır. Ülkemizde henüz yeni yeni başlayan açık ve yeşil alanlarda bedava kablosuz internet hizmetine dair ilk uygulamalardan biri İzmir'deki Pasaport İnternet Parkı'dır. ABD'de iPark olarak da anılan bu mekânların tasarımına ve donanımına dair, Seattle Üniversitesi tarafından yürütülen araştırmalar sonucunda bazı kriterler oluşturulmuştur. Bu çalışmada, ülkemizdeki ilk internet park uygulamalarından biri olan İzmir Pasaport'taki internet parkının tasarım ve donanımının Illinois Üniversitesi'nden Guangyan Wang'ın yüksek lisans tezinde ve Brunel Üniversitesi'nden Shafi Al-Shafi ile Vishanth Weerakkody'un makalesinde belirlenen kriterlerin sentezine uygunluğu, olumlu ve olumsuz yönleri tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonunda, Pasaport İnternet Parkının mekânsal kullanımları ve bitkisel tasarım konusunda bazı hatalarının olduğu belirlenmiş ve bu konuda öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet parkı, İzmir, kentsel tasarım, iPark.

The Effects of Wireless Internet Connection as a New Design Element on the Park Design: Sample of İzmir Passport Internet Park

Abstract

Innovations that imposed the fastest on people's lives following the development of technology at an unpredictable speed are more likely to take place in the field of communication. Just 20 years ago when few people had mobile phones, today's even young children have smartphones or tablets. These devices greatly meet people's communication and entertainment needs through wireless internet. Wireless internet connection has sprawled over the city from indoors to outdoors, from privacy to public domain, and it has been integrated into the square and parks of the cities and opened for people's use. One of the first applications of free wireless internet service in the open and green areas of our country is the Pasaport Internet Park in Izmir. Some criteria have been established as a result of research conducted by the University of Seattle on the design and equipment of these spaces, also known as the iPark in the USA. In this study, the design and equipment of the internet park in Pasaport was discussed in terms of its relevance with the criteria determined by Guangyan Wang's master thesis from Illinois University and Shafi al-Shafi and Vishanth Weerakkody's article from Brunel University; the positive and negative aspects were discussed. At the end of the research, some mistakes about spatial organization and planting design have been determined and some solutions for those problems have been offered.

Keywords: Internet park, Izmir, urban design, iPark.

*Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Osman ZEYBEK; Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü,
06120, Ankara-Türkiye. Tel: +90 (312) 596 1727.
E-mail: osmanzeybek@windowslive.com
ORCID: 0000-0002-2752-407X

Geliş (Received) : 07.11.2017
Kabul (Accepted) : 28.11.2017
Basım (Published) : 15.04.2018

1. Giriş

Modern kentler, bireylerin gündelik hayatını canlandıracak, ihtiyaçlarını giderecek, sosyal, kültürel, ekonomik boyutlarında göz önünde tutularak insanları bir araya getiren kamusal ortak kullanıma açık mekânlar inşa eder. Bu alanlar kent planlaması ve düzeni açısından kent kimliğini ve yerel kültürü yansıtan bir yaklaşımla tasarlanır. Bu tasarıda kentin tarihi dokusu, yaşayan halkın ihtiyaç ve gereksinimleri bu alanları nitelikli, anlamlı kılar ve kentsel alanlara anlamlar ve atıflar yükler (Uyanık, 2016). Gelişmekte olan ülkelerde kamu parklarının inşası hız kazanmıştır. Bu yeni kamusal alanların gelişmesi halkın refahını, kentin görsel zenginliğini, estetiğini, albenisini artırmayı amaçlar. Çevrenin geliştirilmesi ve ekonomik gelişmeye katkı sağlama çabası bu konudaki temel dinamikleri oluşturur. Özellikle kamu refahı için ortak kullanım alanlarının oluşturulması ve geliştirilmesi her zaman öncelikli ve belirleyici bir motivasyon olmuştur. Parklar –teoride olsa da– herkes tarafından ulaşılabilir oldukları için en demokratik kentsel açık mekânlar olarak kabul edilebilirler (Woolley, 2003).

Günümüzde kentlerin insanların hazlarına hitap etme sürecinde izlediği yol rekreasyonel alanların gelişmesini teşvik etmektedir. Günümüzün modern insanı ve sosyal gruplar hem fiziksel hem ruhsal hem de mental yönden sağlıklı bir hayat sürmek için rekreatif alanları ve çeşitli aktiviteler gerçekleştirebilecekleri yeşil alanlar ve parkları tercih etmektedir. Kentsel yeşil alanların nitelik ve nicelik bakımından yayılması kentler için bir önem arz etmektedir. Kentin, kırsal alandan en belirgin şekilde ayrılmasında parklar belirleyici bir rol oynamaktadır, çünkü kırsal alanda doğa gündelik hayatın bir parçası iken kentin sistemli, modern yapısında doğa kendine belirli ve sınırlı bir alanda yer edinmiştir. Bu yüzden çeşitli eylemler, aktiviteler kendine parkta yer bulmuş, parkla özdeşleşmiştir (Özdemir ve Polat, 2014).

Habermas'a (2005) göre, modernlikle beraber kamusal alan da dönüşüme uğramıştır. Politik hâkimiyetin eleştirisinin yapıldığı kamusal alan yerini devlet, özel şirketler ve medyanın manipüle ettiği bir kamusal versiyonuna bırakmış, eleştiri ve muhalefet kaynağı olma işlevini yitirmiştir. Kamusal alanlarda bir araya gelen halk kitle halinde bütünlük oluşturma özelliği gösterir. Günümüz modern yaşamında yabancılaşmanın ve kopukluğun artış göstermesi kitleler içerisinde iletişimsizlik meydana getirmiştir.

“Bir kentsel alanın bileşenleri nelerdir?” ve “Bu bileşenler ölçülebilir mi?” gibi sorular kent planı William Holly White'ı düşündürmekteydi. Bunun üzerine 1980 yılında, insanların kentteki açık alanların nasıl kullanıldığına dair titiz bir çalışma yürüterek *The Social Life of Small Urban Spaces* (Kentsel Küçük Mekânların Sosyal Yaşamı) isimli kitabını yayımlamıştır. New York'taki kapsamlı kent planlarının revize edildiği dönemde on yıldan fazla bir süre görev alan Whyte, tüm parkların ve meydanların aslında mimarlar ve planlamacıların düşündüğü şekilde işlevlerini yerine getirip getirmediğini merak etmiştir. Araştırmasının yöntemi olarak insanları izlemiş ve davranışlarını filme çekmiştir. O dönemlerde kimse tarafından, insanlar için tasarlanan mekânları insanların nasıl kullandığına dair sistematik bir araştırma yapılmamıştı. İnsanların bazı mekânları daha yoğun kullanırken, bazı mekânları neden kullanmayı tercih etmediği fikrine yoğunlaşmıştı. İnsanların en çok hangi parkta/meydanda oturarak vakit geçirdiklerini, en çok neyle uğraştıklarını incelediği kitabında birçok parametrenin bu tercihlere etki ettiği sonucuna varmıştır. Genellikle parklarda/meydanlarda kitap ve gazete okuyan insanların, gazete bayileri ve kahve dükkanlarına yakın olan parkları tercih ettiğini saptamıştır (Whyte, 1980). Aslında bu sonucun günümüzde kablosuz internet bağlantısı olan parklar şeklinde evrildiği iddia edilebilir.

İnternet, küçük bilgisayar ağlarından oluşan büyük bir bilgisayar ağı olmakla birlikte soğuk savaş döneminin bir ürünüdür. ABD'nin Savunma İleri Düzey Araştırma Projeleri Kurumu'nun (DAPRA) desteğiyle, 1967 yılında zaman paylaşımı bilgisayar ağı çalışması geliştirmiştir. Doğrusal iletişim teknolojilerinin olası bir soğuk savaş sırasında işlevsiz hale gelmesi durumunda kullanılmak üzere tasarlanan, mesajların saklanması ve kesintisiz tekrar iletişime sokulması temeline dayalı bir sistem olmakla birlikte, 1969 yılında ABD Savunma Bakanlığı tarafından nükleer savaş tehlikesine karşı kesintisiz bilgisayar ağı sağlanması amacıyla Gelişmiş Araştırma Projeleri Ajansı (APRA) oluşturulmuştur. APRA ise internetin çekirdeği olan APRANET'i kurmuştur. 1970'te de dört üniversite bilgisayar ağı ile birbirine bağlanmıştır. Bu gelişme internetin başlangıcı olarak değerlendirilmektedir. Başlangıçta hükümetlerce desteklenen internet, 1990'lı yıllarla birlikte akademik kullanıma açılmıştır (Boz, 2002).

21. yüzyılın en önemli buluşlarından olan internet, tüm dünyayı saran bir bilgi ve iletişim ağı olarak hayatımızda büyük bir yere sahiptir. Hemen hemen herkesin dizüstü bilgisayar, tablet bilgisayar ya da akıllı cep telefonunun bulunduğu bir dönemde, bu cihazların etkin bir şekilde kullanılabilmesi için, taşınabilir özelliklerinin yanı sıra kablosuz internet bağlantısına da ihtiyaçları vardır. Kablosuz internet hizmeti, GSM operatörleri ya da Wi-Fi (Wireless Fidelity – Kablosuz bağlantı) bağlantı noktaları aracılığıyla

edinilebilmektedir. Geçtiğimiz on yılda kablosuz ve mobil teknolojiler – donanım ve cihazlar, yazılım ve uygulamalar, ekipmanlar ve ağlar – hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde müthiş bir hızla yaygınlaşmıştır (Forlano, 2008). Şu anda kullanılmakta olan milyonlarca cep telefonu vardır ve bunlara her geçen gün on binlerce yeni telefon daha eklenmektedir. Bu cihazlar, hücresel veya kablosuz ağ bağlantılarını kullanarak internet ortamına erişebilmekte ve çeşitli uygulamalar aracılığıyla, birbirleriyle iletişim kurabilmektedirler. İnternet bağlantısını şart koşan sosyal medya ve coğrafik yer bildirimleri gibi uygulamaların yaygın kullanımı sosyal hayatta önemli bir yer edinmeye başlamıştır.

Wi-Fi ağı, hayatlarımızın önemli bir parçası haline gelerek, kısa bir süre içinde iç mekânlardan dış mekânlara genişlemiş, özel kullanımdan çıkıp kamusal kullanıma açık hale gelmiştir. Şubat 2007’de Pew Internet & American Life Project’in raporuna göre, internet kullanıcılarının %34’ü kablosuz ağı kullanmakta, %79’u da ev veya iş yerinden başka bir yerden internete bağlanmaktadır (Horrihan, 2004). Bir kentin bilişim çağının hızını yakalayabilmesi için aşağıdaki birbirini tamamlayan üç hedef üzerinde durması gerekir (CTC Technology & Energy, 2017):

- Kent çapında gelişmiş kablosuz internet bağlantısı sistemi dağıtımını mümkün kılmak,
- Akıllı kent hizmetlerinin geliştirilmesi ve yayılmasını teşvik eden özel ortaklıklar için kısa ve uzun vadeli planlar geliştirmek,
- Kentin kendi “akıllı kent” uygulamalarını ve geliştirilmiş hizmetlerine halkın erişimini kolaylaştırmak için kablosuz iletişim altyapısını güçlendirmesi gerekmektedir.

Wi-Fi hizmeti, ekonomik ve sosyolojik gelişimler için potansiyel alt yapıyı sağlayan, kaliteli kamusal yaşamın ölçütü olarak hayatlarımızdaki yerini almıştır. Bu tanıma dayanarak, Wi-Fi’nin kamusal açık alan kullanımını arttırmak için bir anahtar faktör haline geldiği sonucuna varılabilir (Wang, 2011). Türkiye, 1 Nisan 2016 tarihi itibarıyla, GSM operatörlerince sağlanan 4,5G internet bağlantısına geçmiştir. 4,5G internet bağlantı türüne geçilmesiyle birlikte internet hızı oldukça artmıştır. Buna bağlı olarak bu bağlantı türü, bir önceki bağlantı türü olan 3G’ye göre internet kotasını çok daha çabuk tüketmektedir. Aynı zamanda, hızla gelişen bu cihazların batarya ömrü de bu kabiliyetleri ile ters orantılıdır. Bu nedenle özellikle açık kamusal alanlarda Wi-Fi hizmetine duyulan ihtiyaç artmıştır.

Günümüzde insanların kent ile temasını güçlendiren unsurların başında akıllı cep telefonları gelmektedir. GPS yardımıyla adres bulma, yabancı olduğu bir yerde taksi çağırma, otobüs ve metro gibi toplu taşıma seferleri hakkında durak durak bilgi edinme, kentteki sanat etkinliklerini takip etme, yemek siparişi verme, en yakın hastanelerden randevu alma ve benzeri işlemler için geliştirilmiş uygulamalar büyük kolaylık sağlamaktadır. Akıllı cep telefonlarının bu işlemleri yapabilmeleri için internet bağlantısı gerekmektedir. Kentin en yoğun kullanılan mekânlarında ücretsiz kablosuz internet bağlantısı hizmetinin sunulması özellikle yerli ve yabancı turistlere olmak üzere, akıllı telefonu olan ancak müşterisi olduğu GSM operatöründen sınırlı miktarda internet paketi satın alabilen kentliler için kolaylık sağlayacaktır.

Örneğin Moskova, 2012’de ücretsiz Wi-Fi hizmetini parklar, yürüyüş yolları ve kültür merkezlerinde kullanıma sunmuştur. Bugün ise metrolar, otobüsler, tramvaylar, trolleybüsler de dâhil olmak üzere, kentin açık kamusal alanlarının hemen hemen tamamında kablosuz internet bağlantısı mevcuttur (Moscow Mayor, 2017). Ayrıca kentin interaktif park haritası ve Wi-Fi bağlantı noktalarını gösteren krokiler hazırlanmıştır ve kentteki bir kablosuz vericiye bağlanıldığında ilgili linkler gösterilmektedir.

Barcelona kent merkezinde de hali hazırda 634 adet kablosuz internet vericisi bulunmaktadır. Bu bağlantı noktalarının 256’sı parklarda bulunmaktadır (Barcelona Wi-Fi, 2017). Berlin’de 650 bağlantı noktasından 325’i kamusal iç mekânlarda, 325’i ise kamusal açık alanlarda tesis edilmiştir (The Official Website of Berlin, 2016). Paris’te müze, meydan ve parklarda olmak üzere toplam 439 kablosuz internet vericisi bulunurken (Wi-Fi Space, 2017), Amsterdam’da ise 248 adet kablosuz internet vericisi bulunmaktadır (Wi-Fi Amsterdam, 2017). 2013’ten bu yana, dünyadaki kamusal Wi-Fi bağlantı noktaları %80 artış göstererek, günümüzde 50 milyona ulaşmıştır. 2018’de ise her 20 kişiye bir kablosuz internet vericisi olacağı öngörülmektedir. Kamusal alanlarda ücretsiz internet hizmeti sağlayan ülkelerin başında 13 milyon verici ile Fransa bulunmaktadır. Bunu 9,8 milyon bağlantı noktası ile Amerika Birleşik Devletleri, 5,6 milyon bağlantı noktası ile İngiltere takip etmektedir (iPass, 2017).

Bu konudaki öngörüler, kablosuz internet bağlantısının tüm dünyayı saracağını iddia etse de, 2014’te Yellowstone Milli Parkı’na kablosuz internet bağlantısı sisteminin entegre edilme fikri çeşitli tartışmalara yol açmıştır. “Yellowstone Milli Parkı, doğal peyzajının güzelliği ve vahşi yaşamı ile tanınıyor, ancak bu onu – ve diğer parkları – sonraki yüzyıla taşımaya yetmeyebilir” düşüncesi üzerine yaşanan tartışmaları aktaran gazeteci

Jessica Plautz, Kasım 2014 tarihli köşe yazısı ile durumu değerlendirmiştir. Çok uluslu bir şirket olan CenturyLink tarafından yapılan keşfe göre 34 milyon dolara mal olacak fiber-optik sistem, park yetkilileri tarafından büyük tartışma konusu olmuştur. Ancak bu sistemin, alan içindeki her noktadan kablosuz ağa erişimi önemli ölçüde arttıracığı vurgulanmıştır. Tesis edilmesi planlanan kablosuz internet bağlantısı, teknolojinin her alana girmesinin kaçınılmaz olduğunu düşünenlerle, muhteşem vadiler ve korunması gereken doğal alanlar gibi yerlerde teknolojinin belirli bir sınırdan tutulması gerektiğini düşünenler arasında bir çekişmeye yol açmıştır. Tüketim kültürünün bir etkisi olan bu fikrin, milli parkların eşsiz rolünü riske attığını savunan ve Jeff Ruch'ın başını çektiği bir grup, bu durumun parkı ziyaret edenlerin doğal güzelliklerin tadını yeterince çıkaramamalarına neden olacağını iddia etmiştir. Bir tür sosyal baskının eseri olan bu fikrin, insanların bu muhteşem milli parka gelerek sosyal medya hesaplarında yüzlerce fotoğraf paylaşmasının ne kadar gerekli olduğuna dikkat çekmeye çalışmışlardır. Expedia and Egencia şirketi tarafından, Yellowstone Milli Parkı'nı ziyarete gelenlerin %94'ünde internete bağlanabilen ve fotoğraf çekebilen akıllı cihazların olduğu bildirilmiştir. Yapılan anketlerde ziyaretçiler, parkı ziyaret ettiklerini sosyal medyada yayınlamak için özellikle bu cihazları getirdiklerini belirtmişlerdir (Plautz, 2014).

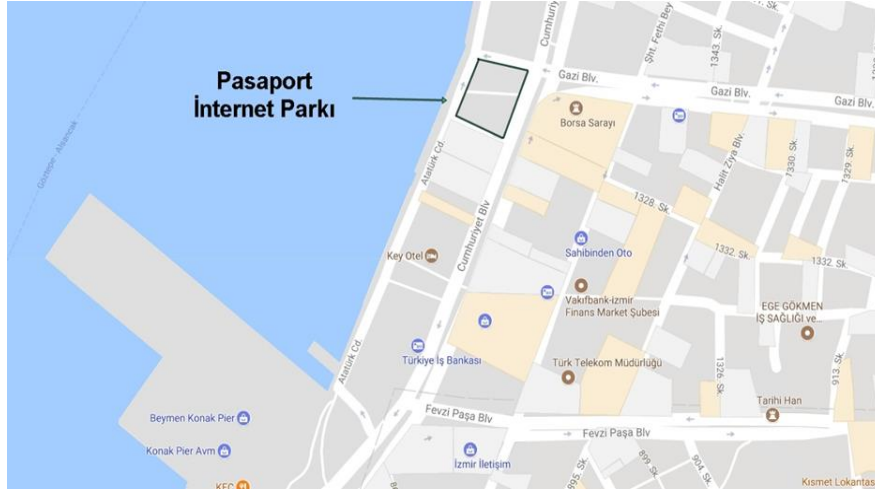
Wang'ın 2011'de Illinois Üniversitesi peyzaj mimarlığı bölümünde hazırladığı "Guidelines for Outdoors Wi-Fi Space Design" (Açık Alanlar İçin Wi-Fi Mekân Tasarımı İlkeleri) isimli yüksek lisans tezinde, öncelikle kullanıcı tiplerini belirlemiştir. *True mobile*, *socializer*, *passer-by* ve *economically disadvantaged* olarak tanımladığı dört profil üzerinden, farklı kullanıcıların farklı mekanlara ihtiyaç duyabileceğini saptamıştır. Bu tanımları tam olarak Türkçeye çevirmek yerine, çalışma boyunca *true mobile* uzun süreli kullanıcı, *socializer* sosyalleşme amaçlı kullanıcı, *passer-by* kısa süreli kullanıcı olarak anılacaktır. Wang'ın tezinde *economically disadvantaged* olarak isimlendirilen kullanıcı tipi için ülkemizde internet kafe kültürü tam karşılığını vermektedir. Wang, çalışmasında park ve metro gibi mekanlarda ekonomik durumu internete bağlanabilen bir cihaz satın almaya uygun olmayan kullanıcılar için sabit bilgisayarlar bulundurulabileceğini önermiştir. Muhtemelen bu öneri, Illinois'te internet kafe kültürünün olmaması nedeniyle yapılmıştır. Bu nedenle, bu çalışmada *economically disadvantaged* profili değerlendirme dışında tutularak diğer üç kullanıcı tipi üzerinden tasarımlar eleştirilmiştir (Wang, 2011):

- Uzun süreli kullanıcı tipi, internet bağlantısı olan mekânlarda en az yarım saat zaman geçirdiğini ifade etmiştir. Bunların %30'u 4-5 saat vakit geçirdiklerini bildirmiştir. Bu kullanıcı tipi, kablosuz internet bağlantısının olduğu mekanlarda sadece işlerine odaklanmak, diğer kullanıcılar ve alan içi sirkülasyon nedeniyle rahatsızlık duymamak istediklerini belirtmişlerdir.
- Sosyalleşme amaçlı kullanıcı tipi, genellikle tanıdığı insanlarla bir mekânda bir etkinlik için bir araya gelen, ya da duyurulan bir etkinlikte başka insanlarla tanışmak için kablosuz internet ağına ihtiyaç duyan kullanıcılarıdır. Genellikle müzikal, sportif, sanatsal etkinlikler hakkında anlık paylaşımlar için bir mekânda internet bağlantısını kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu kullanıcılar interneti yarım saatten bir saate kadar kullanabilmektedir. Uzun kullanımlardan ziyade e-postalarını kontrol etmek, sosyal medyada gezinmek ya da buldukları mekânın tadını çıkarmak amacıyla kablosuz internet bağlantısı olan yerleri tercih etmektedirler. Bu kullanıcı tipinin, kablosuz internet bağlantısı olan mekânları kullanan ana kullanıcı tipi olduğu belirtilmiştir.
- Kısa süreli kullanıcı tipi, kablosuz internet bağlantısı olan kafe, kütüphane gibi mekanlardan ziyade insanların kısa süreli kullandığı metro durakları, parklar gibi mekanlarda internet bağlantısını kullanmaktadırlar. Genellikle parkların meydanların ana sirkülasyon hatları boyunca birkaç dakikalığına kablosuz interneti kullanıp yollarına devam etmektedirler. Ya da arkadaşlarıyla buluşmak için geldikleri park ya da meydanlarda, birbirlerinin konumunu bulma amacıyla internet bağlantısını kullanmaktadırlar. Bu kullanıcı tipini genellikle turistler, yürüyüşe çıkanlar, ya da kablosuz internet bağlantısının yakınında oturan ya da çalışan insanlar oluşturmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde uygulamaya konan, ücretsiz kablosuz internet bağlantısı hizmetine Türkiye'den de yeni örnekler katılmaktadır. Ülkemizde, büyükşehirlerin bazı parklarında kullanıma açılan ücretsiz kablosuz internet ağı fazlasıyla ilgi görmektedir. Bu çalışmada, yurt dışında bu parklar üzerine gerçekleştirilmiş çalışmalar ışığında, İzmir'deki Pasaport İnternet Parkı'nın yeterliliği tartışılmıştır.

2. Materyal ve Metot

Araştırmanın materyalini konuyla ilgili makaleler, tezler ve projeler, Pasaport internet parkı oluşturmaktadır. Pasaport internet parkı yaklaşık 1600 m²'lik alan Cumhuriyet Bulvarı ile kordon arasında, İzmir Ticaret Borsası'nın karşısında bulunmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Pasaport internet parkının konumu.

Araştırmanın yöntemi ise, Illinois Üniversitesi'nden Guangyan Wang'ın yüksek lisans tezinde ve Brunel Üniversitesi'nden Shafi Al-Shafi ile Vishanth Weerakkody'un makalesinde belirlenen kriterlerin sentezi oluşturmaktadır. Bu kriterler ışığında, İzmir Pasaport İnternet Parkı tasarımı yurt dışındaki emsallerine göre değerlendirilmiştir. Bir başka deyişle, araştırmanın yöntemi karşılaştırmadır. Alan 2017 yılının Ağustos ve Aralık ayları içinde farklı gün ve saatlerde ziyaret edilerek kullanıcı davranışları izlenmiştir. Hava koşullarının da alan kullanımına etkileri bu şekilde irdelenmeye çalışılmıştır. Çizelge 1'de alanın ziyaret edildiği tarihler belirtilmiştir.

Çizelge 1. Çalışma alanı ziyaretleri.

	Tarih	Ziyaret Saatleri
Ağustos 2017	02.08.2017	10.00, 13.00, 19.00
	04.08.2017	10.00, 13.00, 19.00
	06.08.2017	10.00, 19.00
	08.08.2017	10.00, 19.00
	10.08.2017	10.00, 19.00
	12.08.2017	10.00, 19.00
	14.08.2017	10.00, 19.00
	16.08.2017	10.00, 19.00
	18.08.2017	10.00, 19.00
	20.08.2017	10.00, 19.00
Aralık 2017	02.12.2017	12.00, 15.00
	03.12.2017	12.00, 15.00
	04.12.2017	13.15
	05.12.2017	15.00
	06.12.2017	18.00
	07.12.2017	11.00, 15.00
	08.12.2017	16.00

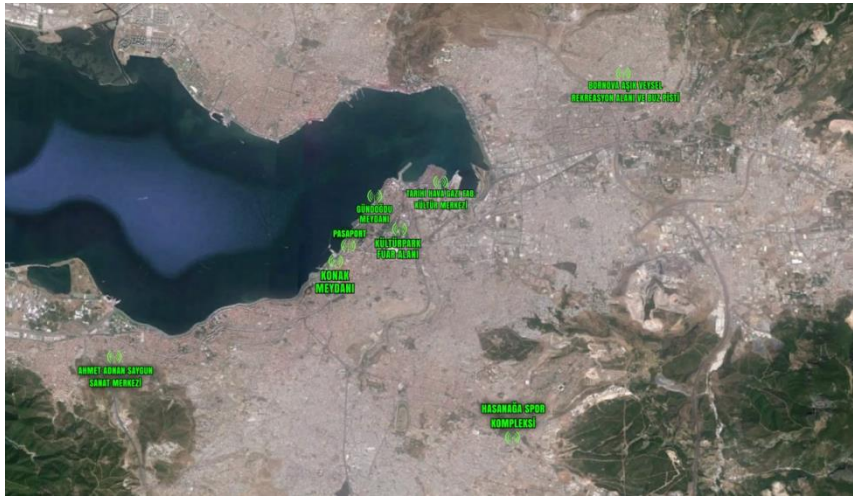
Yaz mevsiminde günde iki ya da üç kez, kış mevsiminde ise günde bir ya da iki kez alan ziyaret edilmiş ve kullanıcı davranışları incelenmiştir. Her seferinde alanda yaklaşık 15 - 20 dakika vakit geçirilmiştir. Ziyaret saatleri o günkü hava koşullarına göre farklılık gösterebilmektedir. Örneğin Ağustos ayının öğle saatleri hava sıcaklığı rahatsız edici derecede yüksek olması nedeniyle, ilk iki gün parkı kullanan herhangi biri gözlemlenmediği için ziyaret saatleri sıcaklığın etkisini yitirdiği sabah ve akşam saatleri ile sınırlandırılmıştır. Aralık ayında ise imbat rüzgârının olmadığı ve gökyüzünün güneşli olduğu günlerde genellikle İzmirli dış mekânları kullanırlar. Denizden soğuk nemli havayı kente sürükleyen bir rüzgâr akımı olmayınca ve güneşin radyasyonu direk yer kabuğuna ulaşınca, kapalı ve rüzgârlı kış günlerine göre insanlar için ısı konforu daha uygun olur. Dolayısıyla aralık ayında alan gözlemleri genellikle öğle saatlerinde gerçekleştirilmiştir. Çünkü çalışmanın amacı, gün boyunca alanı kullanan insan sayısını saptamak değil, alanın tasarımının, alanı ziyaret eden kullanıcıların ihtiyaçlarını ne derece karşıladığını tespit etmektir ve bu doğrultuda eksiklikler ile ilgili öneriler geliştirilmiştir.

3. Bulgular ve Tartışma

İzmir’de “WizmirNet: Kablosuz ve Engersiz İnternet” sloganı ile kamusal açık alanlarda ziyaretçilere ücretsiz kablosuz internet hizmeti verilmeye başlanmıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesinin İzmir Kalkınma Ajansı ile birlikte hayata geçirdiği ücretsiz kablosuz internet projesi 1 Haziran 2015 itibarıyla:

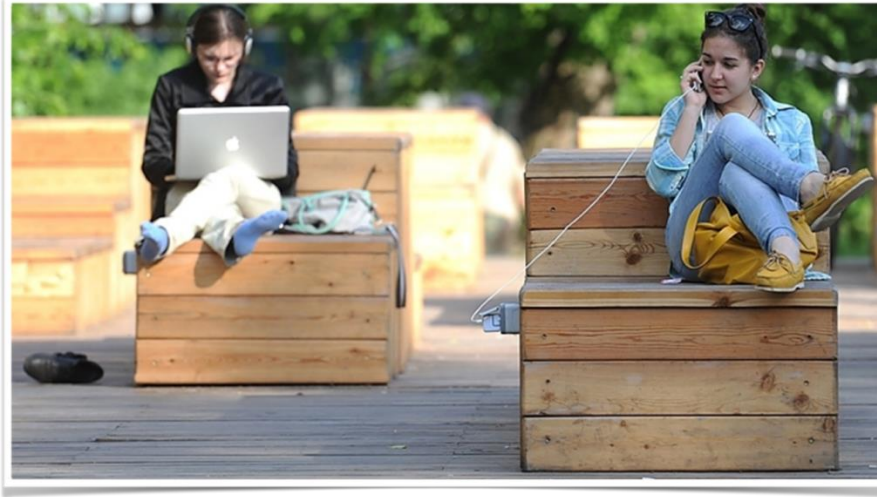
- Konak Meydanı
- Gündoğdu Meydanı
- Pasaport
- Kültürpark
- Tarihi Havagazı Fabrikası
- Ahmet Adnan Saygun Kültür Merkezi
- Buca Hasanağa Bahçesi Spor Kompleksi
- Aşık Veysel Rekreasyon Alanı olmak üzere 8 noktada hizmete açılmıştır (Şekil 2), (WizmirNet, 2017).

Zamanla kablosuz internet bağlantısı entegre edilen kamusal açık alanların sayısı günümüzde 46’ya ulaşmıştır (İZKA, 2017).

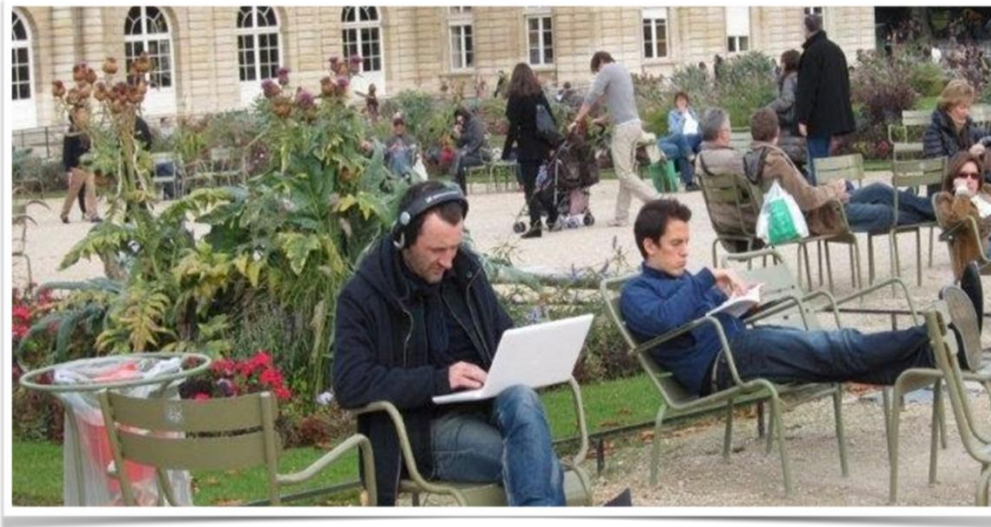
Şekil 2. WizmirNet projesi kapsamında ücretsiz kablosuz internet bağlantısı hizmeti başlatılan mekânlar.

Wang’ın (2011) tezinde her bir kullanıcı tipi için anketlere dayandırılan farklı tasarım kriterleri saptanmıştır. Uzun süreli kullanıcılar, çalışmalarından tam verim alabilmek için konforlu mekân ihtiyacı duymaktadır. Bu kullanıcılar için tasarlanan mekânlarda, ekran görünürlüğünü maksimum düzeyde tutmak için direk güneş ışığı almayan oturma alanları oluşturulmalı, tam gölge oluşturacak ağaçlarla bu mekânların üstü örtülmelidir. Parklardaki diğer aktivite alanları, uzun süreli internet kullanıcıları için ayrılan kısımdan uzakta tutulmalıdır. Bunun yanı sıra bu mekânların, uzun süreli kullanıcıların diğer kullanıcılar tarafından rahatsız edilmemesi amacıyla yoğun sirkülasyonun olduğu ana hatlardan uzakta konumlandırılmalıdır. Kullanıcıların oturma mekânları, arkalarına bitkisel materyal, önlerine ise alana ulaşmak için kullandıkları yol olacak şekilde konuşlandırılmalıdır. Ayrıca, uzun süreli kullanıcıların batarya ömrünü destekleyebilecek, güneş veya rüzgâr gibi yenilenebilir enerji kaynağının bulunması da önemlidir (Şekil 3).

Şekil 3. Uzun süreli kullanıcılar için elektrik ihtiyacını karşılayacak mekânlar (Anonymous, 2017a).

Sosyalleşme amaçlı kullanıcılar, iletişim yoluyla eğlence arayan grup olarak, insanlar arasındaki etkileşimi en üst düzeye çıkarmak için halka açık alan kullanımı ve kişisel ilgi alanlarının mümkün olduğunca birbirine yakın olduğu mekânlara ihtiyaç duymaktadır. Wi-Fi bağlantısı, bu tip kullanıcıları diğer mekânlardan parklara çekebilir. Sosyal medyada yapacakları yer bildirimini ile daha çok insanın bu parklara yönelmesi sağlanabilir. Bu kullanıcı tipi için toplanma mekânı, diğer aktivite mekânlarıyla güçlü bir sirkülasyona sahip olmalıdır. Spor sahaları, çocuk oyun alanları, konser alanları gibi mekânların etrafında bu kullanıcı tipi daha çok görülmektedir. Parklarda yaratılacak aktivite türleri ne kadar çeşitli ve fazla olursa sosyalleşme amacıyla bir araya gelen insanların sayısı o kadar artar. Hareket edebilen, değiştirilebilen, dinamik oturma alanlarının olması, bu tip kullanıcıların mekânı istedikleri gibi şekillendirip kullanmalarına olanak sağlar (Şekil 4).

Şekil 4. Sosyal amaçlı kullanıcılar için mekânlar (Anonymous, 2017a).

Kısa süreli kullanıcılar parkların esas kullanıcıları değildir ancak sıradan bir gözlem sırasında en çok karşılaşılan kullanıcı tipidir. Genellikle parkları kestirme yol ya da kısa bir dinlenme için kullanırlar. Wi-Fi bağlantısından beklentileri hızdan ziyade sürekliliktir. Parklar büyüdükçe Wi-Fi sinyalini her bir köşeye iletme zorlaşmaktadır. Süreklilik daha çok cep park ya da simetrik meydanlarda daha kolay sağlanabilmektedir. Sürekliliğin en çok ihtiyaç duyulacağı yerler yollardır. Dolayısıyla vericiler yolları kapsayacak şekilde konumlandırılmalıdır. Birden fazla yolun kesiştiği noktalarda oturma mekânlarından ziyade yaslanma için ve insanların ellerindeki eşyaları bir süreliğine koyup telefonlarıyla ya da internete bağlanabilen diğer cihazlarıyla uğraşabilmeleri için tezgâh gibi işleve sahip tasarımlar kullanılmalıdır (Şekil 5).

Şekil 5. Kısa süreli kullanıcılar için mekânlar (Anonymous, 2017b).

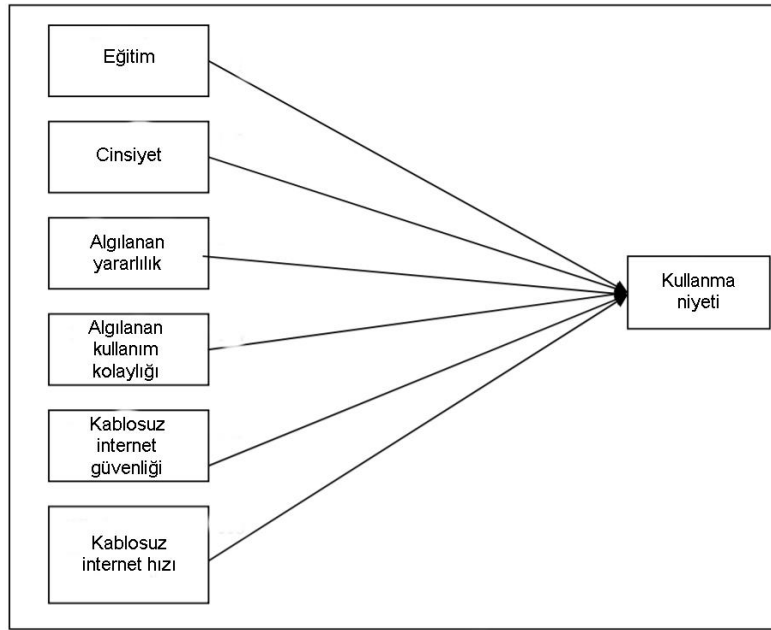
Wang, bunların yanı sıra park içindeki bitkisel tasarımın da sinyal dağılımını etkileyebileceğini tespit etmiştir. Parkın iç kısımlarında daha gevşek gelişim gösteren ve fazla boylanmayan bitkiler önerirken parkın sınırlarına doğru boylu ve yoğun bitkisel materyal kullanımını önermiştir. Park içinde yüksekte dallanan ağaçların kullanılmasında sakınca görmemiştir. Çizelge 2’de bitkilerin sinyal dağılımlarıyla ilişkisi ifade edilmiştir.

Çizelge 2. Bitkisel materyalin sinyal dağılımıyla ilişkileri (Wang, 2011).

	Gövde Yüksekliği	Yapraklar	Fonksiyon	Sinyal İletimi
Ağaç / Çalı	Yüksek	Seyrek	Gölge ağacı	
	Yüksek	Yoğun	Park sınırında bordür ağacı	
	Düşük	Seyrek	Süs bitkisi (ağaç, ağaççık)	
	Düşük	Yoğun	Park içinde bordür ağacı	
Çim	Düşük	Yoğun	Yer örtücüler	

İngiltere'deki Brunel Üniversitesi'nden Shafi Al-Shafi ve Vishanth Weerakkody (2008) isimli iki araştırmacı, Katar'daki internet parklarına farklı bir bakış açısı geliştirmiştir. Hükümetin, Türkiye'deki e-devlet sistemine benzer bir sisteme geçmesiyle birlikte internet parklarına daha fazla yatırım yapmaları sonucu bu parkların kullanım şekillerini irdelemişlerdir. Brunel Üniversitesi'nde bilişim sistemleri bölümünde görevli bu iki araştırmacı, parkın tasarımından ziyade teknik yeterliliklere ve insanların kullanıcı davranışlarına odaklanmışlardır. Araştırmalarına göre, Katar'daki bu internet parklarının kullanımını etkileyen altı faktör bulunmaktadır (Şekil 6). Şekil 6'daki şemaya göre, aynı zamanda araştırmacının hipotezi oluşturulmuştur. İnternet parklarının kullanımı (Al-Shafi ve Weerakkody, 2008);

- Bireylerin eğitim seviyesi ile doğru orantılı olarak artar.
- Daha çok erkekler bu hizmeti kullanır.
- İnternet parklarının bireyler tarafından algılanan faydası, alanın kullanımını artırır.
- İnternet parklarının kullanım kolaylığının artması kullanıcı sayısını artırır.
- İnternet bağlantısının güvenli olması, internet parklarının kullanımını artırır.
- İnternet bağlantısının hızına bağlı olarak kullanıcının tatmin düzeyi artar.

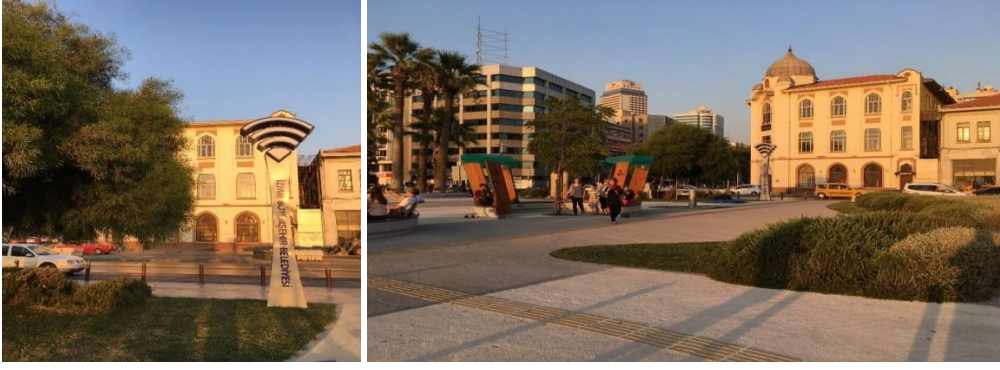
Şekil 6. İnternet parkına adaptasyon faktörleri (Al-Shafi ve Weerakkody, 2008).

Al-Shafi ve Weerakkody'nin araştırması, yukarıdaki kriterlere dâhil olabilen farklı insanlarla yapılan 30 dakikalık röportajlar ile şekillendirilmiştir. Araştırmaya katılanların %85'i erkeklerden oluşurken, %74'lük kısım ev ve iş yerlerinde internet bağlantısı olduğu için internet parklarını çok gerekli görmediklerini belirtmiştir. İnternet parklarını kullanan insanların çoğunluğunu 31-45 yaş arası bireylerin oluşturduğu ve bu bireylerin çoğunun lisans mezunu olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılanların %78'i internet parklarını haftada beş kereden az kullandıklarını belirtmiştir ve bu kullanıcılar e-postalarını kontrol etmek ve sosyal medyayı takip etmek amacıyla bu parkları kısa süreli kullandıklarını ifade etmiştir. Araştırma başında yukarıda belirlenen hipotezlerin hepsi doğrulanmıştır.

Çalışmaya bu açıdan bakıldığında, Amerika'da yapılan internet parkındaki örnekte olduğu gibi farklı kullanıcı profillerinin belirlenerek bunlara yönelik mekânlar tasarlama gerekliliğinin olmadığı iddia edilebilir. Çünkü parkı kullananların büyük bir çoğunluğunun erkek, en az lisans mezunu ve kısa süreli kullanıcı olduğu saptanmıştır.

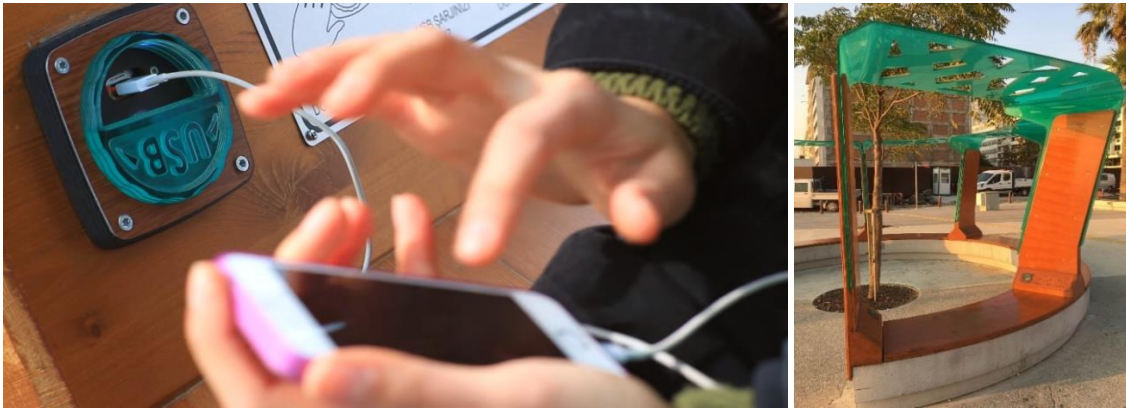
3.1 İzmir Pasaport İnternet Parkı

Alana dair ilk gözlem sırasında, alanın Wang'ın tezinde yaptığı gibi her kullanıcı tipine ait özel bir mekân tasarlanacak kadar büyük olmadığı görülmektedir. Muhtemelen bu nedenle kullanıcı profiline belirlenme işlemi atlanmıştır. Alanda, mekânın kablosuz internet bağlantısı olduğunu belirten bir kaide İzmir Ticaret Borsası'na bakan kenara yerleştirilmiştir. Bu kaide aynı zamanda Wi-Fi antenini içermektedir (Şekil 7).

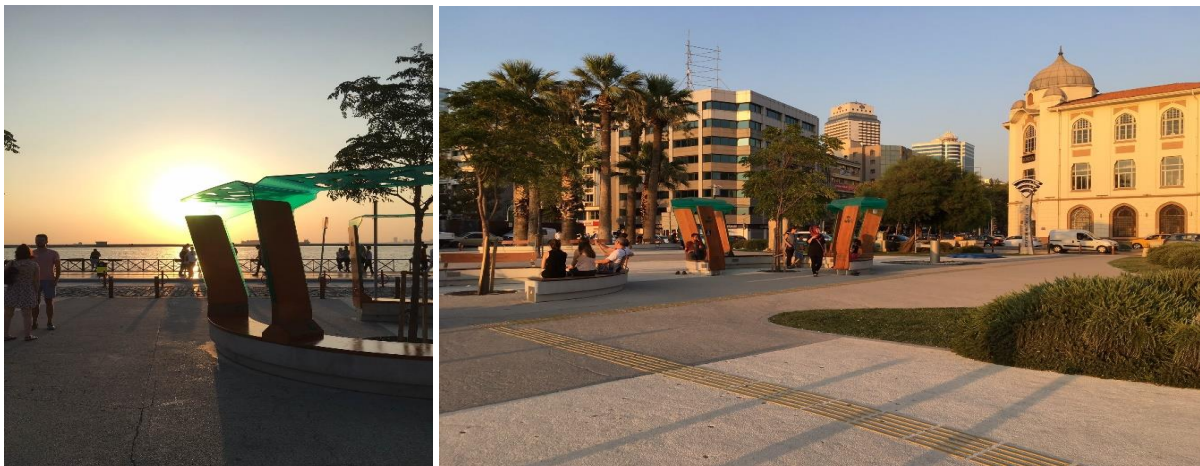
Şekil 7. Pasaport internet parkındaki Wi-Fi kaidesi (Ağustos ziyareti).

Parkta dört adet oturma mekânı oluşturulmuştur. Bunlardan ikisi güneş enerjisiyle çalışan üst örtüye, dolayısıyla elektrik üretme potansiyeline sahiptir. Cihazlar USB bağlantısı sayesinde şarj edilebilmektedir (Şekil 8).

Şekil 8. Güneş panelleriyle elektrik üretebilen oturma elemanları (Soldaki fotoğraf Aralık, Sağdaki fotoğraf Ağustos ziyaretinden).

Parkta bitkisel materyal kullanımının yoğun olmadığı gözlemlenmiştir. Cumhuriyet Bulvarı ile parkın görsel bağlantısını kesmek için bitki parterleri kullanılmıştır. Lakin parkın denize bakan yönünde herhangi bir bitkisel tasarım uygulanmamıştır. Bu da manzara faktörü ile ilişkilendirilebilir. Sinyal dağılımını etkileyecek faktörlerden kaçınıldığı görülmektedir. İnternet parkına özel tasarlanmış olan Şekil 8’deki oturma elemanlarının ortasında gölge işlevi görmesi için *Melia azaderach* kullanılmıştır (Şekil 9).

Şekil 9. Pasaport internet parkında sinyal dağılımını olumsuz etkilememesi için bitkisel materyalin yoğun kullanılmadığı gözlemlenmiştir (Ağustos ziyareti).

Ağustos ayı gözlemlerinde, alanın kordon boyunca yürüyüşe çıkanlarca oluşturulan yoğun yaya sirkülasyonu üzerinde oturup soluklanabilecekleri bir konumda olması nedeniyle, insanların parkı internet amacıyla değil,

daha çok kısa süreli dinlenmek amacıyla kullandığı görülmektedir. Bu incelemeler sırasında alanı kullananların daha çok 20 – 30 yaşları arasında olduğu gözlemlenmiştir. Bu yaş grubu özellikle cep telefonlarını şarj etmek için de bu alanı kullanmaktadır. Parkın kablosuz internet hızı tatmin edici düzeydedir. Herhangi bir yavaşlık ya da bağlantı kopması gözlenmemiştir. Parkı internet bağlantısı için kullananlar, parkta en fazla yarım saat geçirdiğini belirtmiştir. Bunun sebebi sorulduğunda hemen hemen herkes parkın küçük olması, yoğun bir yaya ve araç sirkülasyonunun ortasında bulunması, sessiz ve sakin olmaması gibi nedenlerden bahsetmiştir. Alanın Aralık'taki gözlemler doğrultusunda, Ağustos ayında olduğu kadar sık kullanılmadığı söylenebilir. Hava koşullarının el verdiği sürece, alanı internet amacıyla kullanan bireyler görülmüştür (Şekil 10).

Şekil 10. Parkı internet amacıyla kullanan gençler (Aralık ziyareti).

4. Sonuç ve Öneriler

Tasarım meslek disiplinlerinin hepsinde olduğu gibi, öncelikle tasarlanacak objenin/mekânın hangi kullanıcılara hitap edeceği belirlenmelidir. Wang'ın tezinde izlediği yöntem, bu nedenle her ülkede, hatta her meslek disiplinince kabul edilebilecek bir başlangıca sahiptir. Öncelikle kullanıcı profilleri belirlenip, en çok kullanıcı olan tiplere yönelik tasarımın geliştirilmesi gerekir. Türkiye, kamusal alanda kullanıcılara sunulan ücretsiz kablosuz internet hizmetini dünyaya göre biraz geriden takip etmektedir. Ancak bu açığı kapatmak adına birçok kent bazında girişimler söz konusudur. Bu çalışma kapsamında incelenen İzmir Pasaport İnternet Parkı'nın daha önce belirtilen yazarlarca saptanmış kriterlere uygunluğu aşağıda tartışılmıştır.

4.1 Uygulamanın olumlu ve yeterli yönleri

- Alanda internet bağlantısı olduğunu ifade eden bir kaide ve donatı elemanlarının üzerinde de bunu belirten logolar kullanılmıştır. Dolayısıyla parkın yanından geçen birisi rahatlıkla buranın bir internet parkı olduğunu anlayabilmektedir. Al-Shafi & Weerekkadoy ve Wang'ın da belirttiği üzere, kamusal açık alanda kullanıma sunulan Wi-Fi hizmetinin, mekânda belirtilmesi gerekmektedir. Bu kaide ile de bu mekânda kablosuz internet bağlantısının olduğu vurgulanmıştır.
- Parkta kablosuz internet sinyallerini olumsuz etkileyecek, yoğun bitkisel tasarımlar kullanılmamıştır. Alanda bulunan bütün oturma elemanlarından yeterli hızda bağlantı sağlanmaktadır.
- Parkta güneş panelleriyle elektrik üretebilen banklar kullanılmıştır. USB bağlantısı ile kullanılabilen bu özellik gece ve gündüz çalışmaktadır. Dolayısıyla insanların da parkı sadece internet bağlantısı için değil, cihazlarını şarj etmek için kullandıkları da gözlemlenmiştir.
- Parkta kullanılan bitkisel materyal daha çok park sınırlarında konumlandırıldığı için sinyal dağılımını etkilememektedir.
- Parkı kullanım konusunda bir cinsiyetin baskınlığı gözlenmemiştir. Katar'dakinin aksine kadınların da parkı internet bağlantısı ya da cihazlarını şarj etmek amacıyla kullandığı görülmektedir. Günümüzde akıllı telefonların şarj ömrünün kısalığı göz önüne alındığında, iletişimin sürekliliği adına parkın önemli bir misyonu da üstlendiği iddia edilebilir.

4.2 Uygulamanın olumsuz ve yetersiz yönleri

- Kullanıcı profillerinin belirlenerek her kullanıcı için farklı ihtiyaçlara cevap verecek donatılar ile ayrı mekânlar oluşturulmadığı gözlenmektedir. Tek tip kullanıcının olduğu varsayılarak tek tip mekân oluşturulmuştur. İlerleyen zamanlarda bu konuda çeşitli çalışmalar yapılarak alana eklentiler yapılabilir.
- Parkı, internet bağlantısı için uzun süre kullanmak imkânsız görünmektedir. Bu sorunun bağlantı hızı veya kalitesiyle değil, park çevresindeki dikkat dağıtıcı unsurların çokluğu, parkta uzun süre geçirmeye olanak sağlayan konforlu donatı elemanlarının yokluğu ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu nedenle parkı kullananların, Wang'ın çalışmasındaki socializer (sosyal amaçlı kullanıcılar) ve passer-by (kısa süreli kullanıcılar) tipi kullanıcılar olduğu söylenebilir.
- Park çok yoğun araç trafiği ve yaya sirkülasyonunun arasında kaldığı için kullanıcılar burada uzun zaman geçirmek istemediklerini belirtmiştir. Bunu engellemek için parkın sınırlarında yoğun bitki materyalinin kullanılması gerekmektedir.
- İzmir kenti özellikle yaz aylarında çok sıcak günler geçirebildiği için, oturma elemanlarının üzerini kapatacak, yüksekte dallanan ve böylece alan içi sinyal dağılımını etkilemeyen ağaç kullanımının yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Ağustos ayında özellikle öğle saatlerinde hemen hemen hiç kimsenin parkı kullanmadığı gözlemlenmiştir. Güneş panelleri sayesinde elektrik üreten oturma elemanlarının üstü bitkisel materyalle örtülürse enerji üretme randımanında azalma gözlemlenebilir. Bu nedenle güneş panelleri ile oturma elemanları birbirinden ayrılarak kullanımı sağlanabilir. Güneş panelleri güneşi gün boyu alacak, park sınırında güney cephede konumlandırılırken oturma elemanları da parkın içinde ağaç gölgesi altında kullanılabilir ve üretilen enerji, yer altından kablolarla banklara bağlanabilir.

Kaynaklar

1. **Al-Shafi S, Weerakkody V (2008)**. Adoption Of Wireless Internet Parks: An Empirical Study In Qatar. European and Mediterranean Conference on Information Systems 2008. May 24-26 2008, Dubai, UAE.
2. **Anonymous (2017a)**. В 14 парках Москвы появился обещанный бесплатный WiFi. Web Sitesi: <https://www.ridus.ru/news/41424>. Erişim Tarihi: 10.10.2017.
3. **Anonymous (2017b)**. Urban Design. Web Sitesi: https://tr.pinterest.com/pin/73014615_8309121941/. Erişim Tarihi: 10.10.2017.
4. **Barcelona Wi-Fi (2017)**. Bienvenido a Barcelona Wi-Fi. Web sitesi: <http://ajuntament.barcelona.cat/barcelonawifi/es/>. Erişim Tarihi: 11.12.2017.
5. **Boz F (2002)**. İnternet ve Demokrasi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
6. **CTC Technology & Energy (2017)**. A Plan for Facilitating Equitable Access to Wireless Broadband Services in Seattle. Columbia Telecommunications Corporation. Kensington, MD, 20859. Web Sitesi: <http://www.seattle.gov/Documents/Departments/Broadband/FacilitatingEquitableAccessToWirelessBrFacilitatingEquitableAccessToWire2017.pdf>. Erişim Tarihi: 07.12.2017.
7. **Forlano L (2008)**. Anytime? Anywhere?: Reframing debates around community and municipal wireless networking. The Journal of Community Informatics 4.
8. **Habermas J (2005)**. Kamusalığın Yapısal Dönüşümü. Çev. Tanıl Bora, Mithat Sancar, İletişim Yay. 6. Baskı. ISBN: 9789754704952.
9. **Horrigan J (2007)**. Wireless Internet access, Pew Internet & American Life Project. Data Memo, February. Web Sitesi: http://www.pewinternet.org/pdfs/PIP_Wireless_Use.pdf
10. **iPass (2016)**. The Global Public Wi-Fi Network Grows to 50 Million Worldwide Wi-Fi Hotspots. Websitesi: <https://www.ipass.com/press-releases/the-global-public-wi-fi-network-grows-to-50-million-worldwide-wi-fi-hotspots/>. Erişim Tarihi: 11.12.2017.
11. **İZKA (2017)**. İzmir Kalkınma Ajansı Resmi Web Sitesi, Wizmir. Websitesi: www.izka.org.tr. Erişim Tarihi: 05.12.2017.
12. **Moscow Mayor (2017)**. Free Wi-Fi in Moscow: a user's guide. Website: <https://www.mos.ru/en/news/item/26216073/>. Erişim Tarihi: 11.12.2017.
13. **Özdemir B, Polat A (2014)**. The Evaluation of User Preferences: The Case of Urban Parks in Konya. The Journal of MacroTrends in Energy and Sustainability, Macro Journals, Vol 2, Issue 1.
14. **Plautz J (2014)**. Do national parks need Wi-Fi to stay relevant? Website: <http://mashable.com/2014/11/03/national-parks-wifi/#tdNTnobTrGq4>. Erişim Tarihi: 11.12.2017.
15. **The Official Website of Berlin (2016)**. Wi-Fi in Berlin. Websitesi: <https://www.berlin.de/en/wifi/>. Erişim Tarihi: 11.12.2017.
16. **Wang G (2011)**. Guidelines For Outdoors Wi-Fi Space Design. Master of Landscape Architecture in Landscape Architecture in the Graduate College of the University of Illinois at Urbana-Champaign.

17. **Whyte HW (1980)**. The Social Life of Small Urban Spaces. Project for Public Spaces. ISBN: 0-9706324-1-x. New York.
18. **Wi-Fi Amsterdam (2017)**. Free Wi-Fi Internet in Amsterdam. Websitesi: http://www.wifi-amsterdam.nl/free_wifi_internet.html. Erişim Tarihi: 11.12.2017.
19. **Wi-Fi Space (2017)**. Free Wi-Fi in Paris. Websitesi: <https://wifispc.com/france/region-ile-de-france/paris.html>. Erişim Tarihi: 11.12.2017.
20. **WizmirNet (2017)**. Açık Alanlarda İnternet. Websitesi: <http://www.wizmir.net/index.php/acik>. Erişim Tarihi: 06.12.2017.
21. **Wooley H (2003)**. Urban Open Spaces. Spon Press, 29 West 35th Street, New York, NY 10001. ISBN 0-419-25690-3.